

LES TROUVAILLES DE BJÖRKÖ.

DESCRIPTION DES ANTIQUITÉS DE LA DERNIÈRE PÉRIODE
DE L'ÂGE DU FER DANS LES PAYS DU NORD,

TROUVÉES

DANS L'ÎLE DE BJÖRKÖ
(MÄLAR)

PAR

HJALMAR STOLPE.

I.

COMPTE-RENDU DES EXPLORATIONS FAITES PENDANT LES ANNÉES 1871-1873.

TEXTE SUÉDOIS,

SUIVI D'UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS.

PREMIÈRE LIVRAISON.

AVEC 2 PLANCHES, ET 2 CARTES.

STOCKHOLM, 1874.
P. A. NORSTEDT & SÖNER
IMPRIMERIE ROYALE

BJÖRKÖ-FYNDET.

BESKRIFNING ÖFVER FORNSAKER FRÅN NORDENS
YNGRE JERNÅLDER

FUNNA PÅ

BJÖRKÖ I MÄLAREN

AF

HJALMAR STOLPE.

I.

REDOGÖRELSE FÖR UNDERSÖKNINGARNA UNDER ÅREN 1871—1873.

MED EN RESUMÉ PÅ FRANSKA.

1STA HÄFTET.

MED 2 TAFLOR OCH 2 KARTOR.

STOCKHOLM, 1874.
P. A. NORSTEDT & SÖNER
KONGL. BOKTRYCKARE.

BJÖRKÖ synes redan tidigt hafva ådragit sig historieforskarnes uppmärksamhet. Oftast återfinner man dock i deras skrifter endast öns namn, satt i förbindelse med några från utländska häfdatecknare, såsom ADAMUS BREMENSIS eller RIMBERTUS, lånade uppgifter om det ryktbara BIRKA, utan att författarne sjelfva för öfrigt röja någon närmare kännedom om den ifrågavarande ön och hennes märkliga fornlemningar.

Då jag här går att lemna en kortfattad historik öfver föregående forskningar på Björkö, och de fynd som dervid blifvit gjorda, för så vidt de kommit till min kännedom, förbigår jag derföre såväl alla uppgifter af ofvannämnda slag, som ock sådana, hvilka synbarligen endast utgöra mer eller mindre förändrade afskrifningar efter äldre, här anförda källor.

Den äldsta uppgiften om fornlemningarna på Björkö finna vi uti reformatorn OLAI PETRI svenska krönika. I sin redogörelse för begrafningssätten och eganderätten till grafställena under hednatiden säger han nämligen¹⁾: "Pläghade icke heller folket så begraffuas alt i hoop i kyrkiogårdar som nw skeer, utan hwar släkt hade sin egen ättahaga i sin boolstadh, hwilka man än nw monga seer för öghonen... Sådana begraffningar synas många städes än nw medt jordh höghar, sådana som är widh gamble Upsala, ther konungar (vtan tuiffuell) begraffne äro, på Byrköö teslikis".

Dernäst lägger JOHANNES MESSENIUS, i beskrifningen öfver de fem förnämsta och äldsta hufvudstäderna i Svea- och Göta-land, sin personliga kännedom om Björkö i dagen, i det han lemnar en ganska igenkännlig beskrifning öfver borgen, som på den tiden naturligtvis ansågs för öns förnämsta märkvärdighet²⁾.

En annan af öns märkvärdigheter, som tidigt väckte ett visst uppseende, är bernstenen, som ännu i dag plägar efter nordliga stormar sköljas upp på öns nordvestra strand. Den omtalas redan af OLE WORM³⁾, såsom funnen af J. BUREUS, och äfven OLOF RUDBÄCK d. ä. vet att omtala fynd af bernsten såväl på Björkö, som på flera andra ställen i Mälaren⁴⁾.

Den förste, som anställt någon verklig undersökning af fornlemningarna på Björkö, är emellertid JOHAN HADORPH, och då denna undersökning tillika är den första arkeologiska undersökning i Sverige, om hvilken vi ega kännedom, torde en utförligare redogörelse för densamma kunna vara af intresse. Hvilket år undersökningen utfördes, är ovisst, men sannolikt egde den rum i början af 1680-talet. Redogörelsen finnes uti företalet till den af HADORPH år 1667 utgifna *Björköa Rätten*. Sedan författaren först redogjort för de skriftliga urkunderna rörande staden Birka, från hvilken han anser den nämnda lagen härstamma, öfvergår han till berättelsen om sina egna forskningar och fynd på Björkö, "hwarest", säger han, "än synes I. En fästning eller Skantz på höga Bergzklippan wid Siön, med sina Wallar och twenne Ingångar rätt öfver Staden,

¹⁾ OLAI PETRI Svenska krönika, utgifven af G. E. Klemming. Stockholm, 1860, sid. 82.

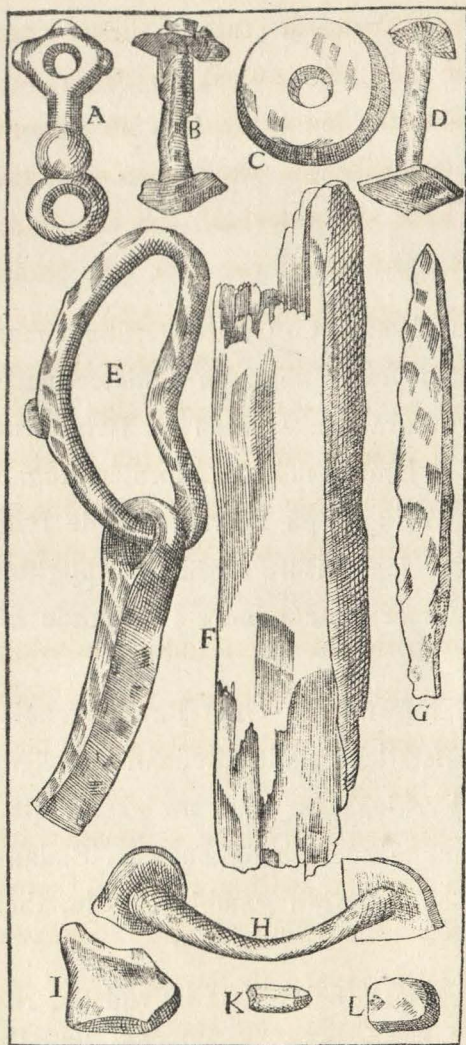
²⁾ "Quandoquidem præcellæ ruderum moles, & præsertim castri erassissimum, eminentissimumque vallum regii, cum duabus capacissimis hoc tempore in Bircana insula monstretur portis, quibus adjacet hodie villa, quam coloni quatuor inhabitant, totius insulæ dominium obtinentes, & Regi Sueonum annuatim tributa pendentes". MESSENIUS. *Sveopentaprotopolis*... Holmiæ 1611, sid. 84, 85.

³⁾ MUSEUM WORMIANUM. Lugduni Batavorum 1655, p. 33. "Succinum in aquis dulcibus lacus Meler in Suecia, prope Insulam Biarco, a D. Jona Bureo inventum, Nobiliss. vir D. Georgius Stiernhielm".

⁴⁾ "...förutan de stycken som iag sielf hafwer fått i Mälaren, fast det är sällan händt, så äro stora stycken mig gifne och wijste, tagne bådhe wid Gräsön, Glysudden, Biörkö, Swartsjö, Minnursö, Aggarön, Arnön, Tälge, Skytteön etc. det och Herr HADORPHUS mig tedde taget wid Biörkö". — RUDBECK. *Atlantica*. T. I, Upsaliæ 1679, sid. 463.

1686 inf.
57

så at Huusen in til Skantzbürget räckt hafva, som Plantan af Björköön¹⁾ uthwijser dher iagh för några åhr sedan warit och alt granneligen beskådat, och der Skantz Portarne hafwa stått, har iagh strax låtit gräfwa, och en Portnagel widh pass ett Quarter diupt funnit, som af hoos fogade Affrijtning på andra sijdan, Lit. B. finnes²⁾. Nock en Skepz-Nagel Lit. H. det har och en COLL. ANTIQVITATUM Medledamot MONS:R JOHAN PERINGER effter mig nylig sökt och både funnit makan af en sådan Nagel Lit. D. såsom och en Höska eller

Fotolitografisk kopia efter originalet i Hadorphs Björköa Rätt, utförd vid Generalstabens Litografiska Anstalt.

spenne af Järn, som synes warit brukat till Portens igensättiande Lit. E. Der nidan för Skantzberghet har Staden legat, hafwandes på Wänstra sijdan Skantzen sig till Wärn och stora Siön, hwarest Stadzbryggian warit, på dhe andra sijdor är bara Öön med oländig Strand, at komma til Landz. Teckn til Stadzens Grund, fins där ännu swarteste Kohlen aff upbrände Husen, hwarest nu Bönderne hafwa sin fetaste Åcker där deras hwijtaste och bäste Sädh växer, hwilken Kohlgrund lærer synas alt in til Werldenes ända, och aldrig förwandlas kunna. Och ehuruwäl dhe ära sönderkiörde i så många hundra år, och liggia som Miöhl, doch behålla lijkwäl sin swarta Färg oc Natur, så at Hästar och Folek som dher uthi gå, blifwa aldeles swarte om Fötterne och Beenen, som wore dhe Kohl nyligast dijt komne, sammaledes deras åkerredskap, och hwad som kommer wid denne Kohlgrund. Den öfrige Deelen af Stadzens Grund som icke har warit bränd, hafwa Bönderne rögd sikh til Åker, som den och brukas i denne dagh. I förb:de swarta åker hafwer iagh gått öfwer en Tima och sökt at finna Lijknelser effter någon Metall, aldenstund Bönderne hafwa migh sådant berättat, och iagh fann der sielf Ett stycke af Malm såsom Lit. A. uthwijsar, noch ett smalt bårtråstat Knifz-blad Lit. G. En rund Twålsteen som dhe fordom brukat Lit. C. En Skiepz Nagel är och der upfunnen af ber:de min Medarbetare Lit. H. Men der Stadzbryggian warit widh Siön Norr Om Skantzen, der finnes ännu i Watnet stora Ekepålar, der iagh ett stycke afstötte Lit. F. af hwilka Pålar en Fogde några år sedan öfwer Föringzöön, det är Swart-sjölandet, har en stoor deel låtit updraga, och sällia i Stockholm til Snickare, som Bönderne wiste berätta. Der synes och ännu widh Stranden Ungzgrundar af Huus som der stått, så och många wissa Känne-märke til samma Stadh, at ehvem som annorlunda wil här om döma, han weet intet hwadh han säger, in til des han til Orten kommer, och medh Ögonen får sielfwa Sanningen beskåda. Der finnes ännu dhe otalige Ättehögar, som Stadz-Inwånarne hafwa warit begrafne uthi, hwilka liggia baak för en smal Sandåhs Wäster³⁾ Norr om Staden, der synes och ännu skurne Wägar genom Åhsen, som Lijken hafwa buritz igenom ifrån Staden, at aldrig ära flere Högar på ett Ställe i Rijket, det iagh någon tijdh kunnat märkia, som nu snart i 16 år alt Swea och Göta Rijket har igenom farit, der finnes och ännu mycket Bärnsteen i Stranden, som åhrligen upkastas af Siöbottnen, hwilken förmenes wara af strandade Skiep i fordom dagar dijt kommen, ty i Hedendomen hafwer Folcket mycket brukat Bärnsteen på sin Kropp både för prydnat på Halsen och uthan på Kläderne, så och för Sundheet skull, doch mena somblige at den Bärnsten växer der uthi Siön, och upkastas år ifrån år, af hwilken Bärnsteen iagh några stycken hafwer förwarat, som iagh der i Siö-stranden sielf upsökt hafwer, och der aff här 3:ne stycke Lit: J. K. L. uthwijsar. Här af är nu bewijst, at Björköö gamla Stad har legat hoos oss här uppe i Sverige, och allom så bekänd, som wårom Grannom det gamla Lätre som DAN först bygde på Zeland för Sigtuna hoos oss, som Oden först giorde sikh til

¹⁾ Jfr medföljande kopia af den till Björköa Rätten hörande kartan öfver Björkö af Gripenhielm.

²⁾ De här under Lit. A—E, G—H afbildade föremålen finnas ännu kvar i Statens historiska museum, (år 1686), försedda med följande egenhändiga anteckning af PERINGSKIÖLD "Björkö borgz Porte Naglar och märkla med portestolparnes ekekåhl uti sielfwa ingången bredre wid Bystan Anno 1686 d. 6 Majj igenfundna af Johan Pering".

³⁾ Skall vara Öster! "Åhsen" är en konstgjord vall, om hvilken mera sedan.

Boställe, som nu öde ligger, så at Björkö kan ännu aff alla misstrogha hoos oss igenfinnas och beskåas, som willia dem besichtiga, och Stadzens Belägenheet med toma ställen jämnföra. Men af hwadh Orsak dhe gamla Swenske hafwa så långt upp afsijdes lagt denne Stadh ifrå alla Landz Wägar eller Siökanter på en så aflägen Ort, det kan man icke annar Orsak finna til, än at dhe sökt der medh roligheeten och säkerheeten, ty widh samma Öö är ingen godh Hampn at liggia medh Skiepp och Farkostar, för stoor Storm af Björkööfierden, ikke heller godh Strand at komma til Landz medh Farkostar, uthan allena widh Stadzbryggan der Skantzen ligger, så at dhe allena synas hafwa sökt här med som sades, sin Säkerheet, det och Adamus Bremensis stadfäster, så at Uthländske hafwa mycket dijt sökt för den skull, men åth Agnefit eller Stockholms Leden, hafwa dhe minst haft sin Uth- och Insegling för osäkerheeten skull, men mäst åth Tällie, som ligger allena halfannor Mijl ifrån Björkö, hwarest dhe hafwa haft sitt niderlagh och öfwerfart, och mellan sigh och Tällie hafva dhe haft en stark Fästning på den tijden, at Fienderne ther icke framkomma måtte, nembligen Carlsholm mitt emot *Lina* Säterij, nästan en Fierdingzväg ifrån Tällie, der ännu ett trångt Sund är iempte Fästningen, som än synes i denne dagh, hwarest dhe gamla hafwa läste Bomar haft öfwer och under watnet, at ingen måtte okunnigt der framkomma, och på det sätt synes Tälge hafva sin första upkomst, och sedan tilväxt af dem som ifrån Björkö dijt flytt, tå Staden föröddes. Och således hafwa Björköboerne haft största Säkerheet å den sijdan, men mästa Osäkerheten ifrån Agnefit eller Stockholms upfarten, hwar igenom Esterne, Finnarne och andra Siöfiender, hafwa inkommit och Mälaren skiöflat, som Historierne nogsampt förmåla¹⁾).

Man finner således att redan HADORPH, om man undantager några för hans tid lätt förlåtliga misstag i afseende på den rätta tolkningen af såväl de lokala förhållandena som de funna föremålen, på det hela taget haft ganska väl reda på fornlemningarna på Björkö. Också har ofvan anförda redogörelse blifvit flerdigt citerad och använd såsom bevis både för och emot Birkas forna läge på ön.

Nästa mera betydande bidrag till kännedomen om Björkö finna vi uti den af Grefve DAHLBERG uti *Svecia antiqua et hodierna*²⁾ meddelade kartan öfver ön. Fornlemningarna äro der tydligare och riktigare utsatta, än på den äldre kartan af Gripenhielm, som åter har ett afgjordt företräde uti de riktigare tecknade konturerna af öns (norra del). Den Dahlbergska kartan är nämligen i detta hänseende mycket felaktig. Båda kartornas egentliga värde ligger dels uti de upplysningar de lemna om graffältens utsträckning vid slutet af 17:de och början af 18:de århundradena, dels uti namnen på öns olika delar.

Enl. Svec. Ant.
(nya uppl.) är en
den gamla karta
förd av Gripen
hielm 1693
20 S. 10

Ungefär samtidigt med det Dahlbergska verket offentliggjordes i Upsala en akademisk afhandling om Fjerdhundra af JOHANNES ARENIUS³⁾, hvilken egnar rätt mycken uppmärksamhet åt Björkö. Om bernstenen säges att den plägar uppkastas på stranden vid nordliga stormar, att den förekommer både rå och bearbetad⁴⁾ och att den sannolikt är införd från Preussen. Dess förekomst i sjön förklaras på det sätt att ett med bernsten lastadt fartyg sjunkit utanför ön. Förhållandena på land beskrifver författaren så noggrannt, som det efter blott tre timmars besök på ön gerna är möjligt. Han omtalar stora stenrösen⁵⁾, och beskrifver borgen såsom en cirkelrund vall af jord, sten och grästorf, försedd med 2 portar⁶⁾ den ena mot norr, den andra mot söder. Borgens storlek uppskattade han till ett tunnland. Vid stranden norr om borgen iakttagar han pålar, som förklaras såsom lemningar af en bro, som gått öfver till Adelsö. Vidare nämner han den stora mängden af grafhögar på öns östra (rättare nord-östra) sida och beklagar att både den korta tiden och den på grafvarna växande skogen gjorde en räkning af dessa minnesmärken omöjlig. Författaren är den förste som uppfattar den uteder svarta jordens östra sida löpande vallen såsom ett med konst åstadkommet försvarsverk⁷⁾, å hvilket han räknat fem⁸⁾ genomgångar, från hvilka vägar sträcka sig i rät linie

1) HADORPH. Björköa Rätten. Stockholm 1687. Företalet.

2) Verket saknar tryckningsår, men antages vara fullbordadt före 1716.

3) ARENIUS, J. Exercitium Academicum de Fierdhundria... Upsalæ 1717, sid. 33, 36, 37, 42.

4) ... "succinum vel angulare, vel perforatum"... Anf. st. sid. 33.

5) "ingentes lapidum acervi"; förmodligen de stora stenmassorna nere vid stranden, som hopats vid upprepningen af båtstäderna.

6) Äfven MESSENIUS glömmar den tredje porten.

7) HADORPH antog att den var en naturlig "åhs". Se ofvan.

8) Skall vara sex.

till kusten. Åt grafvarnas form synes han hafva egnat en berömvärd uppmärksamhet och han omtalar att somliga äro omgifna af cirkelrunda, andra af fyrkantiga eller tre-sidiga stensättningar. På några grafvar fann han endast 2 resta stenar. Huruvida husen varit af trä eller sten, vågar han ej afgöra, men hyser intet tvifvel om, att de ju varit "på ett lysande sätt uppförda". Slutligen tillägger han, (sid. 42) att den åker, der husen fordom stått, är så fruktbar, att knappast i hela Sverige finnes någon bättre.

Tio år senare utgaf JOHANNES MEHMER en akademisk afhandling¹⁾, som äfven innehåller några bidrag till kännedomen om Björkö. Såsom vanligt sysselsätter han sig med härledningen af öns eller stadens namn och omtalar med anledning deraf att gamla Björkö-bor sagt sig kunna minnas den björklund, om hvilken MESSENIUS talar, och att den varit belägen på öns södra del, som då, (likasom ännu i dag) bar det särskilda namnet *Grönsö*²⁾. Om öns fornlemningar har han föga att förtälja. Deremot berättar han, att en flicka vid namn Christina Andersdotter vid pass åtta år förut uti den plöjda åkern hittat en bit rent guld, besatt med några stenar, såsom carneol, jaspis och agat³⁾, och hvilken på sin tid antogs hafva tillhört ett halssmycke. Vidare anför han en af trovärdiga män berättad sägen, enligt hvilken några okända personer från Stockholm skulle några år förut hafva uppe i sjelfva borgen nattetid uppgrävt och hemligen bortfört en stor kista fylld med dyrbarheter af alla slag⁴⁾. Denna sägen är förmodligen densamma, som man ännu i dag, ehuru med några förändringar och tillägg, får höra tillämpas på en grafhög på södra sidan om borgen. — Författaren, som synes hafva samlat flera notiser om Björkö, än som rymmas inom det häfte, ur hvilket ofvanstående uppgifter äro hemtade, utlofvar en andra del af sin afhandling, åtföljd af en karta öfver ön, men detta löfte tyckes aldrig hafva blifvit infriadt.

Såsom ytterligare bevis för att Björkö under förra århundradet ansågs väl värd ett besök, må anföras att den namnkunnige Strengnäs-Biskopen JACOB SERENIUS († 1776) företagit en färd dit, vid hvilken han, att döma af ett af WERLAUFF⁵⁾ citeradt bref till Dansken GRAM, synes hafva särskildt fäst sig vid förekomsten af bernsten uti svarta jorden.

Fig. 2. $\frac{1}{4}$.

Med vårt århundrade kan ett nytt skede i Björkö-forskningarnas historia sägas vidtaga, i det man nu först börjar att med mera ifver vinlägga sig om att tillvarata de fornsaker, som tid efter annan komma i dagen på ön.

Sålunda finna vi år 1805 ett af bonden Mårten Ersson anträffadt fynd, bestående af ett väl bibehållet lerkärl (Fig. 2), innehållande "ben och mull", två sammanvirade jerntenar och ett halfmånformigt, i ena ändan hvasst, i den andra ihåligt jernverktyg, inregistrerad bland Statens Historiska Musei samlingar⁶⁾. Några närmare upplysningar rörande fyndet finnas ej antecknade.

Den första uppgiften rörande de för bestämmandet af de öfriga fornlemningarnas ålder så viktiga myntfynden, finna vi uti *D:r A. Blads* inträdestal i Kongl. Vitterhets Historie och Antiquitets Akademien d. 21 Jan. 1812⁷⁾, hvarest "tvänne medailler

¹⁾ MEHMER, J. Exercitium academicum de Birca. Pars I. Upsaliæ 1727.

²⁾ Anf. st. sid. 4.

³⁾ "Etenim ante octo ferme annos, (verba sunt nobilissimi Palmschöldii) puella rustica nomine Christina Andreae filia frustum puri auri aliquot gemmis, ut sarda, Jaspide & Achate distincti, in arato agro invenit. Torqvem olim fuisse, verosimile Nobilissimi Dahlbergio tribuno militum A:o 1664 visum fuit. (Mser ejus)". Anf. st. sid. 19, 20.

⁴⁾ "Narrabant mihi anno jam præterlapso incolæ Bircæ, & in Adelsö ætate proveci, & fide digni viri, aliquot ab hinc annis, quosdam ignoti generis ac conditionis illuc Stockholmia venisse, qui auxiliantibus etjam ipsis, nocturno tempore, intra rudera regie magnam effoderunt cistam, qvam omnis generis divitiis oppletam clam asportarunt: atque suspicantur ingentes adhuc ibi pluribus in locis sub terra reconditos esse thesauros. Sed de hoc fusius, quum de hodierna Bircæ facie verba facturi erimus". — Anf. st. sid. 20.

⁵⁾ WERLAUFF. Bidrag till den nordiske Ravhandels Historie. — Danske Vidensk. Selsk. Hist. og Philosoph Afhandlingar. 5:te Deel, Kjøbenhavn 1836, sid. 214. — Det här nämnda brevet från SERENIUS innehåller möjligen äfven andra uppgifter af intresse beträffande öns arkeologiska förhållanden, men jag känner endast det af WERLAUFF anförda citatet. Lika litet har det varit mig möjligt att Lipsiæ 1731.

⁶⁾ St. H. M. Inv. N:o 381. — Jfr STRÅLE. Grafkärl funna i svensk jord. Sthlm 1873, sid. 114, Pl. VI fig. 2. — Stråles uppgift att detta kärl skulle vara funnet "nordvest om Björkö by, strax öster om den så kallade borgen" är dock oriktig och gäller om N:o 463, 2, i St. H. M. Se nedanför.

⁷⁾ Vitterh. Histor. och Antiqv. Akad. Handlingar. T. X. Stockholm 1816, sid. 216.

Förklaring öfver afbildningarna.

Pl. I.

Fig. 1. Armring af silfver. Vigt: 112,8 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 2. Armring af silfver. Vigt: 102 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 3. Armring af silfver med slingornament och djurhufvuden. Vigt: 86,7 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 4. Armring af silfver. Vigt: 61,79 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 5. Halsring af silfver. Vigt: 72,5 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 6 (a & b). Öppen armring af silfver med inslagna prydnader. Vigt: 27,8 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 7. Stycke af en enkel armring af silfver. $\frac{1}{1}$.

Fig. 8. Stycke af en enkel armring af silfver. $\frac{1}{1}$.

Fig. 9. Stycke af en silfverprydnad af ytterst tunn plåt med filigranarbete. $\frac{1}{1}$.

Fig. 10. Stycke af en silfverprydnad med filigranarbete. Plåten någorlunda stadig. $\frac{1}{1}$.

Pl. II.

Fig. 1. Ringsölja af silfver. Bottnen i de enpunkterade trianglarna visar spår af förgyllning. Vigt: 155,75 Gr. $\frac{2}{3}$.

Anm. Nålen är egentligen hopböjd och ringen snedtryckt. Jfr träsnittet i texten Fig. 10.

Fig. 2. Stycke af ett föremål af silfver med inslagna prydnader. $\frac{1}{1}$.

Explication des Planches.

Pl. I.

Fig. 1. Bracelet d'argent. Les six gros fils dont consiste le bracelet sont soudés ensemble pour former le noeud dont la face est représentée au centre de la figure. Poids: 112,8 $\frac{1}{1}$.

Fig. 2. Bracelet d'argent semblable à la fig. 1, sauf le noeud, dont on voit la face au centre de la figure. Poids: 102 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 3. Bracelet d'argent. Le noeud, dont la face est figurée au centre, est formé par les six fils soudés ensemble, battus en plaque percée à jour et décorée de deux têtes d'animaux aux extrémités. Poids: 86,7 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 4. Bracelet d'argent. Poids: 61,79 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 5. Collier d'argent. Il se ferme au moyen d'une agrafe. Poids: 72,5 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 6 (a & b). Bracelet ouvert, à ressort et à plaque d'argent décorée d'ornemens en creux; l'un des bouts est cassé. Poids: 27,8 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 7. Fragment de bracelet en argent. La section en est figurée en dessous. $\frac{1}{1}$.

Fig. 8. Fragment de bracelet d'argent, avec la section en dessous. $\frac{1}{1}$.

Fig. 9. Fragment d'ornement en argent à plaque extrêmement mince, ornée de filigrane. $\frac{1}{1}$.

Fig. 10. Fragment. La plaque d'argent, ornée de filigrane, est ici plus épaisse que celle de la fig. 9. $\frac{1}{1}$.

Pl. II.

Fig. 1. Boucle d'argent. Les creux des triangles qui renferment un seul point, portent des traces de dorure. Poids: 155,75 Gr. $\frac{2}{3}$.

Remarque. Le dessin reproduit la boucle sous sa forme originale; la gravure du texte (Fig. 10) en montre la forme actuelle.

Fig. 2. Fragment de plaque d'argent, décorée de lignes grossièrement pointillées. $\frac{1}{1}$.

Fig. 3. Bit af en öppen armring af samma form, som Pl. I, fig. 6. $\frac{1}{1}$.

Fig. 4. Stycke af armring(?) af silfver, med inslagna en-punkterade trianglar. $\frac{1}{1}$.

Fig. 5. Stycke af en fin silfverkedja. $\frac{1}{1}$.

Fig. 6. Stycke af en mynt-ten af silfver. $\frac{1}{1}$.

Fig. 7. En liten 4-sidig silfverten, hopböjd till ring. $\frac{1}{1}$.

Fig. 8. Stycke af en silfverten med inslagna prydnader. Troligen af ringen till en sölja = Fig. 1. $\frac{1}{1}$.

Fig. 9. Kufiskt silfvermynt. "Dirhem" af Saffaridernas klass, slagen under *Tahir ben-Muhammed* i Zerendj, år 293 (= 905,6 e. Kr.). Mycket sällsynt. (Se Inv. öfver myntfyndet 1872 N:o 17).

Fig. 10. Kufiskt mynt af Samanidernas klass. Slaget under *Isma'il ben-Ahmed* i Balkh år 294 (= 906,7). Genomborradt för att bäras såsom prydnad. — Sällsynt. Ny för Sverige. (Se Inv. 1872 N:o 18).

Fig. 11. Byzantinskt silfvermynt. Constantin X och Romanus II (948—959).

Fig. 12. Armring af 6 smala silfver-tenar, flätade öfver en 7:de, som genomlöper hela ringen. Vigt: 28,22 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 13. Armring af silfver, flätad af sex tenar. Vigt: 32,55 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 14. Liten rund silfvertacka. $\frac{1}{1}$.

Fig. 15. Något större d:o, hamrad, itu-huggen. $\frac{1}{1}$.

Fig. 16. Mynt-ten. Vigt: 30,25 Gr. (Hel.) $\frac{1}{1}$.

Anm. Alla hittills afbildade föremål tillhöra det stora samlade silfverfyndet från år 1772.

Fig. 17. Stycke af ringen till en sölja af silfver = Fig. 1. $\frac{1}{1}$.

Fig. 18. Stycke af en öppen armring af silfver. $\frac{1}{1}$.

Anm. Fig. 17 och 18 tillhöra det samlade silfverfyndet från år 1873.

Fig. 3. Morceau d'argent, peut-être le fragment d'un bracelet ouvert, de la forme Fig. 6, Pl. I. $\frac{1}{1}$.

Fig. 4. Fragment de bracelet, décoré de triangles en creux renfermant un seul point. $\frac{1}{1}$.

Fig. 5. Fragment de chaîne d'argent. Travail très-fin. $\frac{1}{1}$.

Fig. 6. Morceau d'argent, coupé d'une barre servant de monnaie. $\frac{1}{1}$.

Fig. 7. Petite barre d'argent quadrangulaire, courbée en forme de bague. $\frac{1}{1}$.

Fig. 8. Fragment de barre d'argent avec des ornements en creux. Peut-être de l'anneau d'une boucle. = Fig. 1. $\frac{1}{1}$.

Fig. 9. Monnaie coufique. "Dirhem" de la classe des Saffarides; cette monnaie a été frappée, sous le règne de *Tahir ben-Muhammed*, à Zerendj, en l'an 293 de l'Hégyre (= 905,6 de notre ère). Extrêmement rare. (Voir l'inventaire des monnaies coufiques faisant partie de la grande trouvaille des objets en argent, en 1872, N:o 17).

Fig. 10. Monnaie coufique de la classe des Samanides. Frappée, sous le règne d'*Isma'il ben-Ahmed*, à Balkh en 294 (= 906,7). Perforée pour être portée comme parure. — Rare. N'a pas été trouvée en Suède auparavant. (Voir l'Invent. de 1872 N:o 18).

Fig. 11. Monnaie d'argent byzantine. Constantin X & Romain II (948—959).

Fig. 12. Bracelet. Six fils d'argent sont tressés sur le septième, qui parcourt tout l'anneau. Poids: 28,22 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 13. Bracelet tressé de six fils d'argent. Poids: 32,55 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 14. Petite barre d'argent. $\frac{1}{1}$.

Fig. 15. Barre d'argent, battue à froid. Coupée. $\frac{1}{1}$.

Fig. 16. Barre-monnaie en argent. Poids: 30,25 Gr. (Entière). $\frac{1}{1}$.

Rem. Tous les objets figurés jusqu'ici font partie de la grande trouvaille d'argent de 1872.

Fig. 17. Fragment de l'anneau d'une boucle d'argent, de la forme Fig. 1. $\frac{1}{1}$.

Fig. 18. Fragment de bracelet ouvert, en argent. $\frac{1}{1}$.

Rem. Les Fig. 17 & 18 appartiennent à la trouvaille d'argent de 1873.

Fig. 19. Hängsmycke af spiralvriden silfvertråd.
Vigt: 9,7 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 20. Del af en prydnad af guld. $\frac{1}{1}$.

Fig. 21. Ring af tunnt guldbleck. Vigt: 1,27 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 22 (a & b). Brakteatlik hängprydnad, gjuten af bly. $\frac{1}{1}$.

Pl. III.

Fig. 1. Spänne af brons, bestående af ett gjutet genombrutet stycke och en på baksidan deraf fastnitad plåt. Nålfästet på baksidan, nära den tvära ändan; nålhållaren nära den motsatta. Nålen har varit af jern. Mycket sällsynt form. $\frac{1}{1}$.

Fig. 1. Ändbeslag till en rem, med djurhufvud; af brons. $\frac{1}{1}$.

Fig. 3 (a & b). Fragment af ofullbordadt bronsföremål. Gjutsömmarna qvarsittande. $\frac{1}{1}$.

Fig. 4 (a & b). Fragment. Djurhufvud af brons med upphöjda ornament. Har varit fästadt vid något föremål af jern. $\frac{1}{1}$.

Fig. 5. Ändbeslag till en rem, för att fästa en ring. Brons. $\frac{1}{1}$.

Fig. 6 (a & b). Stycke af spänne(?) af hittills obekant form. Har haft jernnål. — Två exemplar funna i svarta jorden, båda af brons. $\frac{1}{1}$.

Fig. 7 (a & b). Bronsprydnad, som möjligen varit fästad å en dubbelskalig oval spännbuckla. $\frac{1}{1}$.

Fig. 8. Knapp af brons, inlagd med émail cloisonné. Teckningen violett, i gult fält. — En på samma sätt emailerad bronsskifva, med ett fullkomligt liknande ornament i midten, är f. i Norge, fästad vid en blyvigt. (Bergens Museum N:o 1856—58). $\frac{1}{1}$.

Fig. 9. Fragment af brons, med inläggning af rödt glas. Har tillhört nedre armen af ett Gotländskt bågspanne. $\frac{1}{1}$.

Fig. 10. Pincette af brons. $\frac{1}{1}$.

Fig. 11. Örslef af brons. $\frac{1}{1}$.

Fig. 19. Pendeloque fabriquée d'un fil d'argent et tordu en spirale de manière à former une perle. Poids: 9,7 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 20. Fragment de garniture en or. $\frac{1}{1}$.

Fig. 21. Bague formée d'une plaque d'or. Poids: 1,27 Gr. $\frac{1}{1}$.

Fig. 22 (a & b). Pendeloque en forme de bractéate, coulée en plomb. $\frac{1}{1}$.

Pl. III.

Fig. 1. Fibule de bronze fabriquée en deux parties, dont l'une, coulée à jour, est fixée sur l'autre au moyen de petits rivets en bronze. L'aiguille, qui a été de fer, était attachée à la plaque de dessous, près du bord supérieur, et le crochet recevant la pointe de l'aiguille, se trouve près du bord arrondi de la fibule. Forme très-rare. $\frac{1}{1}$.

Fig. 2. Bouterolle de lanière en bronze se terminant en tête d'animal. $\frac{1}{1}$.

Fig. 3 (a & b). Fragment d'un objet inachevé en bronze. Les bavures y restent encore. $\frac{1}{1}$.

Fig. 4 (a & b). Garniture de bronze en forme de tête d'animal fantastique. Doit avoir été attachée à un objet de fer maintenant détruit par la rouille. $\frac{1}{1}$.

Fig. 5. Bouterolle de lanière en bronze. La partie inférieure peut donner passage à un anneau. $\frac{1}{1}$.

Fig. 6 (a & b). Objet de bronze supposé avoir été une fibule, vu les traces d'une aiguille en fer. — Il a été trouvé deux exemplaires de cette forme jusqu'ici inconnue. $\frac{1}{1}$.

Fig. 7 (a & b). Garniture de bronze, qui a probablement été attachée à une fibule ovale à deux écailles. $\frac{1}{1}$.

Fig. 8. Bouton en bronze à émail cloisonné. Le dessin en violet sur champ jaune. — Un pareil bouton, mais augmenté d'un bord dans le même style, a été trouvé en Norvège fixé à un poids de plomb. (Musée de Bergen N:o 1856—58). $\frac{1}{1}$.

Fig. 9. Fragment en bronze, avec incrustation de verre rouge cloisonné. Partie d'une fibule type Gotlandais. $\frac{1}{1}$.

Fig. 10. Pince en bronze. $\frac{1}{1}$.

Fig. 11. Cure-oreilles en bronze. $\frac{1}{1}$.

Fig. 12. Spänne af bronz. Nålen har varit fästad mellan bågens två förtjockningar. $\frac{1}{1}$.

Fig. 13. Spänne af bronz. Nålen (af jern) fästad vid den nedre, haken vid den öfre ändan. (Jfr Fig. 1). $\frac{1}{1}$.

Fig. 14. Spänne af bronz med jernnål. Mycket skadadt. Ny typ. $\frac{1}{1}$.

Fig. 15 (a & b). Bronsprydnad med en från undersidans midt utskjutande pigg, hvarmedelst den möjligen varit fästad på den runda skifvan å ett gotländskt bågsränne. $\frac{1}{1}$.

Fig. 16. Oval, dubbelskalig spännbuckla. $\frac{1}{1}$.

Nitarna, som sammanhållit de båda skalorna, hafva under den forne egarens tid gått sönder och ersatts genom linnetråd, trådd genom nitnålen. Inuti bucklan sitta bitar af fint linnetyg. Nålen har varit af jern. — Funnen jemte det runda spännet fig. 17 det likarmade bågsrännet fig. 18, en skadad bronsnål, stycken af groft ylletyg, en mängd nitnaglar med vidsittande trådfragment samt lemningar af ett obrändt människoskelett, vid svarta jordens södra gräns. Troligen en graf med obrändt lik, hvilken blifvit bragt i oordning genom dikesgräfnings.

Fig. 17. Rundt spänne af bronz. Bär spår af förgyllning. Undersidan har, förutom nålfäste och nålhållare, en liten ögla i kanten, hvari en jernring är fästad. Nålen har varit af jern. $\frac{1}{1}$. (Se fig. 16).

Fig. 18. Likarmadt bågsränne af bronz. $\frac{1}{1}$. (Se fig. 16). Nålen har varit af jern.

Fig. 19. Liten ringsölja af bronz. $\frac{1}{1}$.

Fig. 20. Bågsränne af bronz. $\frac{1}{1}$. — Nålfästet enkelt, såsom under äldre jernåldern.

Fig. 21. Fragment. Drakhufvud af bronz, med inslagna prydnader. $\frac{1}{1}$.

Fig. 22. Likarmadt bågsränne. Nålen af jern. $\frac{1}{1}$.

Fig. 23. Hängsmycke af bronz. $\frac{1}{1}$.

Förutom de på en ring uppträdda 9 små bitarna af bronstråd med en ögla i ena ändan, märkes ett litet afbrutet svärd, hvars fäste eger den för vikingatiden formen. Ett annat, rundt och något kupigt fragment, som finnes fastergadt vid ringen, är möjligen en liten sköld.

Fig. 12. Boucle en bronze. L'aiguille a été fixée entre les deux noeuds de l'arc. $\frac{1}{1}$.

Fig. 13. Fibule en bronze, type de la fig. 1, avec cette différence que l'aiguille de la Fig. 13 a été fixée à la partie inférieure, le crochet au bord supérieur.

Fig. 14. Fibule de bronze, l'aiguille de fer. Très-endommagée. Type nouveau. $\frac{1}{1}$.

Fig. 15 (a & b). Garniture en bronze avec une pointe saillante au côté intérieur, au moyen de laquelle elle doit avoir été attachée au centre d'une grande fibule du type Gotlandais. $\frac{1}{1}$.

Fig. 16. Fibule ovale à deux écailles, dont la supérieure est coulée à jour. $\frac{1}{1}$.

Les rivets qui ont retenu les deux parties, avaient disparu déjà du temps de l'ancien propriétaire, et avaient été remplacés par des fils de lin, passés par les trous. Sur le côté intérieur on reconnaît les restes d'une toile fine. L'aiguille a été de fer. — Près de cette fibule se trouvaient: des fragments d'une autre fibule, des restes d'une grosse étoffe de laine, une aiguille en bronze, bon nombre de rivets avec des fragments de bois adhérents, les fibules reproduites ff. 17 & 18 et en dernier lieu, des parties non brûlées d'un squelette d'homme. Probablement il y a eu là un tombeau, qu'on a dérangé en labourant le champ.

Fig. 17. Fibule ronde en bronze, portant des traces de dorure. Au bord du côté intérieur se trouve une ansette portant un petit anneau de fer. L'aiguille a été de fer. $\frac{1}{1}$. (Voir fig. 16).

Fig. 18. Fibule en bronze, d'une forme fort en usage pendant la période des Vikings. L'aiguille a été de fer. $\frac{1}{1}$. (Voir fig. 16).

Fig. 19. Petite boucle de bronze. $\frac{1}{1}$.

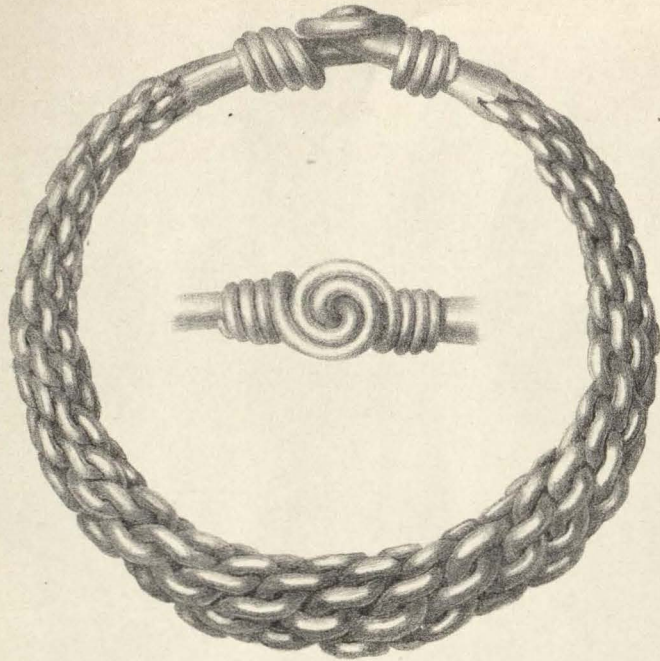
Fig. 20. Petite fibule en bronze, dont l'aiguille a été portée par une seule ansette, manière datant de la première période de l'âge du fer. $\frac{1}{1}$.

Fig. 21. Fragment de bronze représentant une tête de dragon avec ornements en creux. $\frac{1}{1}$.

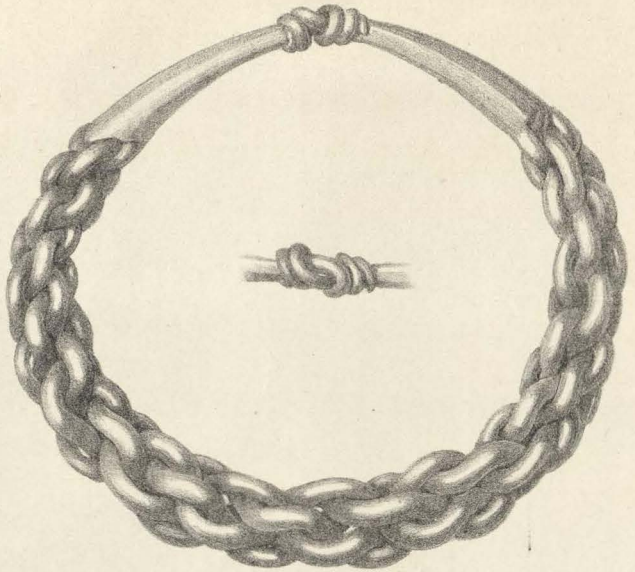
Fig. 22. Fibule de bronze. L'aiguille en fer. $\frac{1}{1}$.

Fig. 23. Pendeloque en bronze. $\frac{1}{1}$.

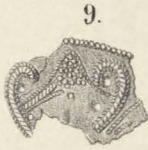
Dans un anneau sont passés dix menus objets, parmi lesquels on discerne une petite épée collée, la poignée en bas, à l'anneau, par l'oxydation du métal. L'épée, dont la pointe est brisée, est de la forme de celles qu'ont portées les Vikings. On remarque encore le fragment d'un autre objet, peut être celui d'un bouclier en miniature.

1.

2.

9.

6 a.

6 b.

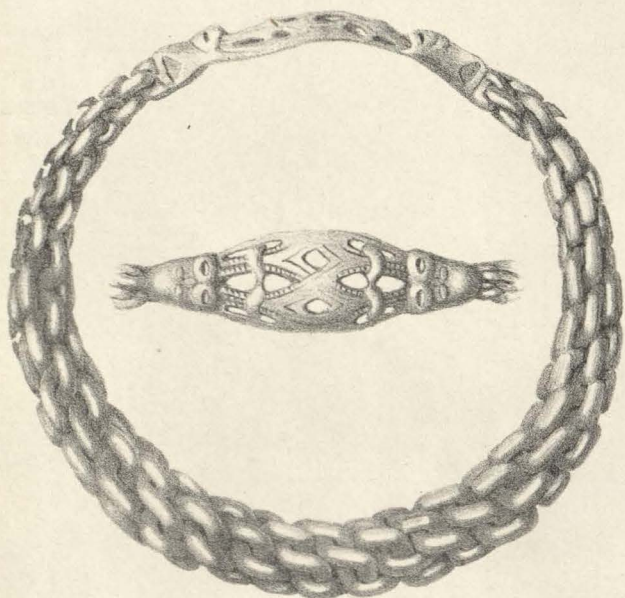
5.

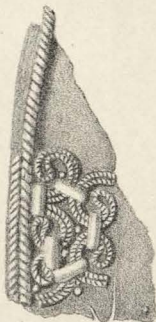
7.

8.

3.

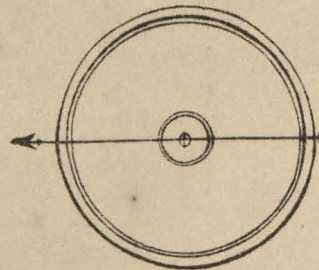
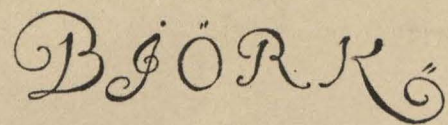

10.

4.

PARS INSULÆ

Adasöo

CELEBERRIMÆ INSULÆ BIÖRKÖ

Inqua Regni Suecia olim Metropolis
Accurata Geometrica delineatio

Auctore
Carolo Gripenhielm
Geogr. & Geometr. practicae per Sueciam Directore
primario

Reitz Schulz.

Fig. 1 R D E N.

Miss Sommers.
Holmen

Cürökn.